

**Erdélyben
legszebb
az ősz!**

**Repülőgéppel
leggyorsabb
az út!**

hatalmas művészi együttes, zenekar, énekkar, tánckar mellett a díszlet és jelmeztervezők, a nagyszámú műszaki és irodai személyzet is felkészülten várja a közönséget. Igen méltányos helyarákat állapítottak meg: a legdrágább ülőhely 5 pengőbe kerül. A színház valamennyi látogatója ingyen használhatja a ruhatárt. Általában az volt az élv, hogy a kolozsvári Nemzeti Színházat a legszerényebb jövedelmű család is fölkereshesse.

Kelemen Ernő.

Reményik Sándor meghalt

Igaz költőt gyászol Erdély magyarsága és az egész magyar irodalom. Meghalt Kolozsvárott Reményik Sándor, vagy más néven Végvári. Így ismerték, így emlegették sokáig határon innen, határon túl a Trianonban megnyomorított magyarság. A nagy nemzeti szerencsétlenség idejében az ő verseiben buzdított fel, mint felmentést érőből a végzőkötűt, a magyar fájdalom.

Reményik Sándor felvidéki családból származott s 1890 augusztus 30-án született Kolozsvárott. Dédapja, Pákh Mihály lécei evangélikus püspök volt, aki az 1849-i detronizáció alkalmával exponátá magát és ezért Kufsteinben ült börtönben. Édesanyjának nagybátyja, Pákh Albert Petőfi legjobb barátja volt. Középiskolai tanulmányait Kolozsvárott végezte, majd a budapesti egyetem joghallgatója lett, de közben filozófiát is tanult. Írásai és költeményei a kolozsvári napilapokban jelentek meg. A külföldi irodalomba is érdekelt, lefordított ki kiadott egy kötetre való Rilke-verseket. A német költő miszticizmusából sarjadó későbbi finomhang, egyéni lírája.

Amikor a román hadak megszállták Erdélyt, az első hónapok dermedt csendjét egyszerre megszakította egy költői hang. Mély hazafisággal izzó versek jártak kézről-kézre, az idegen hatóságok szemé elől rejtve, az erdélyi magyar ifjúság körében. Átszivárogtak a demarkációs vonalon is. Szerzőjük Végvári névvel nevezte magát. A versek gyűjteménye 1921-ben könyv alakban is megjelent és lassanként átment a köztudatba, hogy költőjük Reményik Sándor. Hatásuk rendkívüli volt. Szavalmú, zenei, zene-költők, énekesek egymásután karolták fel a Végvári-verseket. A kritika is érdeme szerint foglalkozott velük. Kosztolányi Dezso tanulmányt írt a magyar irredenta költőjéről, akinél a hazafit érzés nem üres, elcsépelett szólamokban, hanem igazi átélés művészi kifejezésként jelentkezik. A kötet megjelenésének évében Reményik Kolozsvárott megindította a „Pásztorút” című szépirodalmi folyóiratot. Szerkesztői munkásságának két éve a ma virágzó erdélyi irodalom megvetése volt. Költői ere bőven áradt, hat kötet verset adott ki a megszállás éve alatt. Az idén tavasszal Összes költeményei is megjelenhetek. A Petőfi Társaság nagydíjjal tüntette ki. Megkapta a Baumgarten-díjat is. Erdély visszatérésekor pedig a Corvin-láncot. Tagja volt az erdélyi irodalmi társaságoknak, a Petőfi- és a Kisfaludy-társaságnak.

Budapesti írói körökben, ha megfordult, meleg fogadtatásra talált. De különös tisztelet és megbecsülés vette körül szülővárosában, melynek újból magyarrá választását még megérthette. A szervezete éveivel ez előtt legyengült és lelki vívódásai rongálták egészségét. A megszállás éveit az erdélyi szellemi élet vezetői közül talán az ő lelkére nehezedtek a legsúlyosabban. Fajtájának minden szenvedését sokszorosan átélte s ez okozta testi legyöngyülését is. Halálának oka szövődő tüdőgyulladás volt. Vasárnap délután 4 órakor temetik Kolozsvárott. Az evangélikus egyházközség, melynek másodfelfelügyelője volt, a maga halottjának tekintti. A házsongárdi temetőben lesz Végvári örök nyughelye.

L. V.

A varázslók birodalmában

Séta az aggteleki csepphóbarlang visszacsatolt kecsői szakaszában Huszonkét kilométer hosszú mesebirodalom a föld alatt

Domica, október. (A Pesti Hírlap kiküldött munkatársától) Több mint két esztendő óta vidékét járó, természeti szépségeket kedvelő barátainktól számtalanszor hallottuk ugyanazt a visszatérő mondatot:

— Aztán, ha Rozsnyó alatt jár, el ne feledje megnézni az aggteleki cseppkőes barlangnak domica, helyesen ma már kecsői szakaszát. Ilyen szépet ugyanis világlejében úgy sem látott.

Most itt járunk a tájon. A kis személgépkocsi, amelyen Pelsőctől a barlang felé robognak nyikorgva, köhögve, nagyokat zökkenve kapaszkodik felfelé az uton. A kocsi vezetője, Horvát Pista, pelsőci fiatalember, mesemondással fűszerezi a táj szépségeit. Ugy ismeri a tájat, mint a tenyerét.

— Ez az egész barlang, melyet a közönség aggteleki csepphóbarlangnak nevez, voltaképpen három nagy barlangszakaszból, három rendszerből áll. Az első az aggteleki, mely a Baradla tető hegyháta alatt húzódik, a második a Somostető alatti jósvafői szakasz, a harmadik pedig a Domica tető alatti kecsői barlangszakasz.

Amerre elmegyünk, csendes és kihalt a táj. Az országút szélén néhány vállalkozó kedvű turista bandukol.

— Nagy élet volt itt a csehek alatt — meséli Horvát Pista. — A megtolvasodott cseh tisztviselők ide jártak mulatni. Volt olyan szombat este, amikor tizenötösör is megtemtem az utat Pelsőctől a barlangig.

Eltűnt a földalatti „trianoni rács”

Mi tagadás, a domica-i menedékházban nagyszerű kényelem fogadja az utast. Tisztaság, pontos kiszolgálás és ami a természetet járó számára is fontos — jó uszonna, melynek vezetével leszünk a barlangba. A vezető nagy szakértelemmel elmagyarázza, hogy a hatalmas agg-

teleki barlangrendszer, amely 22 kilométeres hosszával tulszarnyalja a világhírű posztumai olasz csepphóbarlangot is, jelenleg a világ legnagyobb ismert csepphóbarlangja. Már a kőkor embere is fölkereste a hatalmas üregeket. Számtalan évezredes csupor, kőbalt, emberi és állati csont jelzi az ősember útját. A múlt század elejére esik a barlang első tudományos feltárása. Ötvenedik évszázaddal ezelőtt mérték fel a barlangrendszert. A magyar kutatóknak tudomásuk volt arról is, hogy az aggteleki és a jósvafői barlangrendszeren túl egy harmadik szakasz, a domica-i is létezik, korszerű feltárásával azonban a csehek csak 1926-ban kezdtek foglalkozni. A csehek hamarosan fölismerték a barlang nagy idegenforgalmi jelentőségét és mindent elkövettek, hogy kiépítsék. A Budapesti Egyetemi Turista Egyesület kutató expedíciója 1932-ben megtalálta a két barlangrendszer közt az átjárót. Bizonyítékul magukkal hozták a csehek által elhelyezett bádogdobozt és benne a följegyzéseket. Az átjárót annakidején a híres trianoni vasráccsal zárták el. 1938 november 7-én honvédeink Aggteleken átlépték a határt és félórával később magyar kézben volt a világ legnagyobb csepphóbarlangja. A három barlangrendszer azóta egyetlen barlangként szerepel.

Megkövesedett csodák között

A kecsői (domica-i) barlangszakaszt a legkevésbé ismeri a magyar közönség, pedig ez a szakasz a legerőtelenebb. Míg az aggtelekit folyosóinak és cseppkőkének óriási méretei, a jósvafőt a 120 méter átmérőjű, pompás „Horthy-terem” jellemzi, a kecsői barlangszakaszt hófehér cseppkőkének szépsége teszi érdekessé. Köpenyt veszünk fel, úgy szállunk alá a föld mélyébe. A barlangban kellemes a hőmérséklet: telen-nyáron állandóan tíz fok me-

Korszerű közlekedési megoldásokkal épül az Árpád-híd margitszigeti lejárója

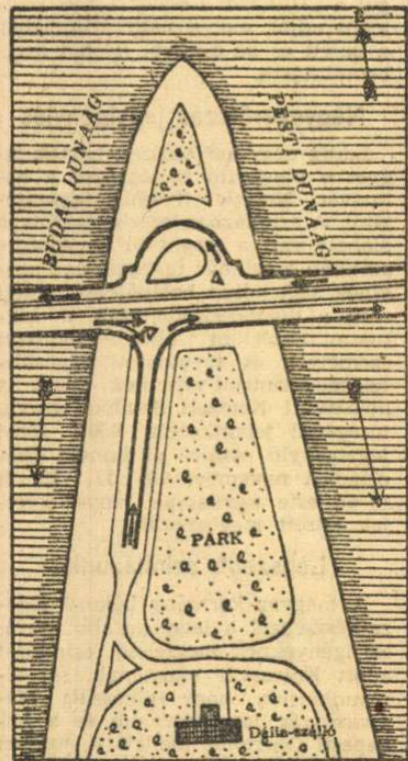
Nagy garázst építenek a híd alatt

Megírtuk, hogy a Fővárosi Közmunkák Tanácsa legutóbbi teljes ülésén döntött az épülő óbudai Árpád-híd margitszigeti lejárójára kiírt pályázatra beérkezett tervéről. Tíz pályamű érkezett a bíráló bizottsághoz, amely az első három díjat Tattay György, dr. Lux Kálmán és vitéz Magyar Győző mérnököknek ítélte. Tekintettel arra, hogy a pályázatok a közlekedési és a hídtervezési követelményeknek teljes egészében nem feleltek meg, a kereskedelmi minisztérium híd- és a Közmunkatanács mérnöki osztálya tagjaiból közös tervezőbizottságot alakítottak. A beérkezett pályaművek felhasználásával dolgozták ki azt a most kivételre került tervet, amit a Tanács véglegesen elfogadott.

A le- és feljáró

Az új hídlejáró legnagyobb előnye, hogy az teljesen keresztvezésmen-tes. A meghosszabbított Margitsziget csúcsa fölött nyolc méter magaságban keresztül vezető hídhoz egy rövidebb egyenes és egy hosszabb, köríves feljáró út vezet. A gyalogos- és a kocsiforgalmat különválasztották, így egyik sem akadályozza a másikat.

A gyalogosok lépcsőkön és enyhélejtésű utakon közelíthetik meg a

Az Árpád-híd margitszigeti lejárójának terve.

szigetet. A gyermekkocsikra való tekintettel lejtős gyalogutak épülnek. Óbuda és a Hungária-körút körüli városrész várható fejlődésével ugyanis bizonyára az apró gyermekek nagy seregeit viszik majd naponta a Margitszigetre. A kényelmet szolgálja, hogy a hídlejáró északi oldalán félkör alakú kilátó sőtény lesz, ahonnan a budai és váci hegyek tájképeben gyönyörködhetik majd a közönség.

A járműközlekedés lebonyolítását elmes módon oldották meg a tervezők. A szigetre a Budáról jövő és a szigetről Pest felé távozó járművek a 9 méter széles egyenes lejtős uton haladnak. A hidról, illetve a hidra csak kis ívben fordulnak be. A pesti oldal felől a szigetre beforduló és a szigetről a budai részekre igyekvő kocsik a hidról az északi irányban félkör alakban kiinduló s a híd alatt átbújtató behajtó uton érik el a sziget színvonalát. Szerpentinén hajtanak fel az Árpád-hidra. A szigetről egyenes irányban felvezető út hossza 130 méter 8 százalékos emelkedéssel, a köríves feljárót emelkedése viszont csak 6 százalékos és így a teherjárművek ezeken az emelkedőkön nehézség nélkül közlekedhetnek.

Egyenesvonali autót a szigeten

A hidról levezető lejtős utat a sziget budai oldala mentén építik meg és így a szigeten végigvezető autótutnak egyenesirányú folytatása lesz. Így módon ez az út töretlen vonalat alkot. A járművek sem a szigeti sétáló, sem a szállodák közönségének pihenését nem zavarják. A hidról a szigetre érkező járművek és gyalogosok belépőjegyeinek kezelése a sziget területén, a felhajtó út végében történik.

A gyalogos közönség számára központosított kiképzett nagy csarnok épül, amelyben a villamosok, autóbusszal vagy gyalog érkezők találkoznak és lépcsőkön közelíthetik meg a sziget útját. A le- és felhajtók mellett járda nem lesz. A Margitszigeten sétáló közönség számára a híd alatt gyalogjáró vezet a meghosszabbított és parkírozott északi szigetcsúcsra.

Garázs a híd alatt

A Margitsziget fölött áthaladó híd-tervezet belsejét nagyméretű garázs számára képezték ki. A 60x60 méter alapterületű garázsban száz kocsi fér el a mosó-, a service, a raktár és az irodai helyiségek mellett. A tervezők már most tekintettel voltak arra a lehetőségre, hogy az üzemi és a szállaló vendégek kocsijai részére a korszerű berendezésekkel elkészített garázs idővel szüknek bizonyul és úgy, szerkesz-

get mutat a hőmérő.

A csodálatos földalatti világot nehéz leírni. Ez a varázslók birodalma! Titokzatos látomásként hatnak azok a csodálatos természet képződmények, amelyek évszázadokon át alakultak remekművekké. Tizenöt év alatt egy milliméternyit növekedik egy cseppkő. Alomképpnek tűnnek fel ennek a földalatti világnak a részletei. Itt szeszélyes szoborcsoporthozak csilognak a villanyfényben, amott mintha egy záporosó kövesedett volna meg. Gyémántként sziporkáznak a kvarckristályok és a hűvös levegőben kísérteties morajlás tör át: a földalatti Stix (Jolsva-patak) siet kelet felé titokzatos medrben. Itt angyalszárnyak, ott ormótlan elefántkoponya, retek, répa alakzatok tűnnek fel.

Csonakba szállunk. A földalatti folyón nesztelenül siklik a ladik... Gótikus ivelésű boltzat alatt suhanunk el... milliónyi apró kalcit kristály, mint a frissen hullott hó, úgy szikrázik. Gyönyörű vizeses mellett evezünk. Bepillantunk a barlang egyik legtitokzatosabb szakadékszerű nyílásába, a Misztériumba, ahol az ősembernek igen sok fazeka épségben megmaradt. Itt az égetkemencék nyomait is láthatjuk. A sziklafalakat faszénnel rajzolt ábrák díszítik: az ősember keznyoma.

A barlang egyik legszebb, cseppkőkében legdúsabb termét a Fel-szabadulásról nevezték el.

Ki hinné, hogy a barlangban kétszázötven-féle élőlény él? Legnagyobb részük szabad szemmel nem látható.

Elmegyünk a Karfiol mellett, megcsodáljuk a Menyasszonyi fátyolt a Mirtuszoszoruval, a Baldachint a Vészharanggal, Mikulás bácsit, az Orgonaspokot, a Buddha szobrot, a Hindu Pagodát, a Pálmaligetet...

Alkonyodik, mire kijutunk a napfényre. Hűvösen köszönt ránk az este. Észak felől hervadó lombok illata száll felénk.

...És éjszaka a barlang sokszáz-ezeréves, titokzatos világának szomszédságában hajtvá álomra fejejtük a menedékházban — mintha az örök-kevalóságáról regélné a szél...

Tombor Tibor.

tették meg a híd alatti részt, hogy szükség esetén közbeiktatott emelet segítségével annak befogadóképességét kétszeresére növelhetik.

A Közmunkatanács által elfogadott terv megfelelő megoldásnak ítélik és alkalmasnak látszik a várható nagy forgalom zavartalan és gyors lebonyolítására. Elismeréssel kell megemlékeznünk a kereskedelmi minisztérium és a Közmunkatanács kitűnő mérnökeiről, akik gondos tanulmányok alapján a lejáró tervezésével tökéletes munkát végeztek.

A téli hónapokban elegendő élelmiszer lesz Budapesten

A főváros közlelmiszeri szakbizottsága dr. Rosta János tanácsnok elnöklésével ülést tartott.

A szakbizottság tagjai felvilágosításokat kértek a tanácsnoktól Budapest élelmiszerrrel való ellátásáról.

Dr. Rosta János válaszában megemlítette, hogy Budapest burgonya-ellátása érdekében a közlelmiszeri minisztérium széleskörű intézkedéseket tett, igyekeznek a felhozatal zavartalanágát biztosítani és remény van arra, hogy a téli hónapok alatt semmiféle fennakadás nem lesz. A Községi Élelmiszer-üzem úgy, mint az elmúlt évben, a fontosabb élelmiszerekből, így burgonyából, nagy mennyiségeket tárol.

A tanácsnok ismertette, hogy a nagyvágók egy részét tartózkodni akart az állatvásárlástól és az állatvágástól. A főváros minden eshetőségre, tehát a nagyvágók akciójára is teljesen felkészült. A főváros érdekelt szervei — ha a nagyvágók akciója sikerült volna — a tegnap felhajtott másfélezer állatot felvásárolták volna és a levágásukról is gondoskodott volna a főváros. Heylesés közben hangsúlyozta a tanácsnok, hogy a főváros közlelmiszeri ügyosztálya a jövőben is mindig részen lesz, gondoskodik Budapest husellátásáról és arról, hogy hasonló akciók meg ne ismétlődjenek.

A tanácsnok végül újra hangsúlyozta, hogy aggodalomra és nyugtalanságra nincs ok és fölösleges az indokolatlan tartálékolás, mert a téli hónapok alatt a fontosabb élelmiszerekből elegendő mennyiség került a budapesti piacokra.

FÖLDBIRTOKOT lehetőséggel közel Pest-hez, dunántúli részben, megfelelő épületekkel készpénzért venni. Közvetlen tulajdonosok ajánlatait kérem a vendégek eljuttatni. „Jutalékmentes cca 100 hold 6332” jellegű a földlakósa.

PRÁKTIKUS ÚJDONSÁG! hajfűrt csavar. Nagyban! Ikerak: GLASZ MIKLOS, Budapest, Népszínház-u. 36

Keresek kb 200 m²-es raktárhelyiséget

beiterületen azonnali bérebevételre. Cím: R. L., XI., Karolina-ut 64. III. em. 1.

Huszárbravurok a szovjet háboruban

A m. kir. haditudósító-század közlése.

A mai háboruban a lovasságnak természetesen nem lehet olyan nagy szerepe, mint a mulban volt, a mi huszáraink azonban ma is méltóan régi hírüköz és amikor alkalom adódik, fakulatlan fénnel ragyogtatják fel a magyar virtust.

G. Tibor huszárhadnagy Verbovec és Szkazin között szakaszával azt a feladatot kapta, hogy estére egy magaslatot minden körülmények között szálljanak meg. A szomszéd dombrol nagy tömeg szovjet katona húzódott le. A huszárhadnagy szakaszával megtámadta a jelentős ellenséget. Kemény közelharca fejlődött ki. Négy óra leforgása alatt három falut sikerült megszállnia, amikor parancsot kapott, hogy vonuljon vissza szakaszával.

A nagy türelővel szemben ezt nem lehetett végrehajtani, ezért a hadnagy tovább tartotta állását, sőt az ellenséges támadás elhárítása végett folytatnia kellett az előretörést. Egy rendkívüli sebes folyású, rohanó patakon keresztül támadott huszárszajval. Harc közben hatalmas szovjet tankkal találkozott szembe. Ezt páncéltörőjükkel megsemmisítették és az ellenséget visszavetették. Reggelre a vörösök feladták a küzdelmet és elvonultak. A harc résztvevői egytől-egyig kitüntetésben részesültek.

Egyhuzamban huszonnégy órán keresztül verte a szovjet tüzérség a Dnyeper partját. Az egyik magyar táboriőr nappali állása egy pince háta mögött volt.

Délután tíz és feles végzett a házba. Az ócska épület összeomlott. A törmelékkel eltemették a táboriőrök figyelőjét: T. József huszárt, a legnagyobb gerenda meg éppen keresztben zuhant rá. Meglátta ezt H. Mátyás szakaszvezető. Odaugrott, kihuzta bajtársát a romok alól és maga állt ki figyelni. Később a huszár jobban lett és leváltotta a szakaszvezetőt. Alig telt el azonban egy negyedóra, újabb akna csapott le. A huszár megrázta magát és tovább állt az őrhelyén, mintha semmi sem történt volna.

A két hidegverű huszárt kitüntetésre terjesztették fel.

Az egyik huszárszázad a bugmenti hadműveletek idején folyamatos feladatot kapott. K. Ferenc zászlós szakaszával táboriőr vonalban állt fel a víz partján. A tulsó oldalon táborozó ellenség egyik tábori őrsüket állandóan erős tűz alatt tartotta és megbénította honvédek minden mozgását. A zászlós elhatározta, hogy rajtaüt a kellemetlenkedő vörösökön. A vállalkozáshoz elsősorban csónak kellett, nekünk azonban nem volt alkalmas vízijárműnk. A Bug másik partján partrahúzza hevert egy csónak. Egyetlen megoldás kínálkozott: az ellenségtől kell megszerezni az átkeléshez nélkülözhetetlen ladikot.

F. Zsigmond huszárorvezető önként vállalkozott arra, hogy átúszik a szűrkülsőben a széles folyamon és elköti a vörösök csónakját. A vitéz magyar nekivágott a víznek és a sötétbe borult parton meg is találta a fontos alkalmatlanságot. Este jelentkezett parancsnokánál az ellenség csónakjával. A zászlós maga mellé vette K. József huszárt és kettesben átkeltek a folyamon. Az éj védelme alatt rajtaütöttek az ellenségen, harcperrelenné tették, nyolc foglyot ejtettek, majd visszatértek a foglyokkal együtt.

A merész vállalkozás három résztvevőjét kitüntetésre terjesztették fel.

Amerika és a háború New York kiűritésének terve

Róma, okt. 24. (MTI) A „Giornale d'Italia” washingtoni tudósítója szerint a szenátus külügyi bizottsága még vizsgálja a semlegességi törvény módosításának kérdését, de a Fehér Ház már most mindent elkövet, hogy rávegye a kongresszust a semlegességi törvény eltörlésére, vagy ha ez mingyárt nem lehetséges, keresztülvígye olyan értelmű módosítását, hogy a felfegyverzett amerikai kereskedelmi hajók befutásának a hadviselő felek kikötőibe. Ugyanakkor fellángolt egy sajtóhadjárat, amelynek célja, hogy a német tengeralfattjárók működését az amerikai szabadság állandó fenyegetésének tüntesse fel.

Roosevelt hívei minden elképzelhető kitalálnak a háborus pszichizis növelésére és nem riadnak vissza semmiféle eszköztől pillanatnyi céljaik elérésére. Néhány nappal ezelőtt például a tengerparttól néhány ezer kilométernyire fekvő egyik városban elsőtűtési gyakorlatokat rendeztek, Lehman, New York város kormányzója 11 tagból álló bizottságot nevezett ki, amelynek az lesz a feladata, hogy tanulmányozza a város kiűritésének tervét arra az esetre, ha a körülmények úgy kívánják.